

kirjaamo@intermin.fi
sari.mustila@intermin.fi

Viite: Lausuntopyyntöne SM17190871 00.00.01.00.01 SMDNo-2016-1495 SM042:00/2016

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi pelastuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi pelastuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi pelastuslakia, Pelastusopistosta annettua lakia, palosuojelurahastolakia ja eräitä muita lakeja. Esityksellä tehtäisiin maakuntien perustamista koskevasta lainsäädännöstä, maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevasta lainsäädännöstä sekä valtioneuvoston asetuksen valtioneuvoston ohjesäännön muuttamisesta johtuvat muutokset pelastuslakiin, lakiin Pelastusopistosta, palosuojelurahastolakiin ja eräisiin muihin lakeihin.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020. Pelastuslain öljy- ja aluekemikaalivahinkojen torjuntaa, sivutoimista ja sopimuspalokuntien henkilöstön koulutusvaatimuksia sekä väestönsuojelua ja väestönsuojien rakentamista koskevat säännökset tulisivat kuitenkin voimaan jo 1 päivänä tammikuuta 2019. Sama koskee lakia pelastuslain väliaikaisesta muuttamisesta sekä lakeja meripelastuslain, merenkulun ympäristönsuojelulain ja pelastusopistolain muuttamisesta.

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos esittää lausuntonaan, että hallituksen esitys laeiksi pelastuslain muuttamisesta ja eräiden muiden lakien muuttamisesta on pääosin kannatettava. Muutosesitys tukee maakuntien perustamista, maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia. Esitys on maakunnalle siirtyväksi esitetyn pelastustoimen tehtäväkokonaisuuden sekä pelastustoimen uudistustarpeiden mukainen.

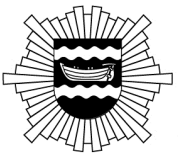
Sen sijaan esitys pelastuslain väliaikaisesta muuttamisesta voitaisiin Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen mielestä siirtää pienin muutoksin varsinaiseen pelastuslain muutosesitykseen.

Kuntien varautumisen tukeminen

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos ehdottaa 27 §:ään lisättäväksi mahdollisuuden tukea kunnan varautumista ja valmiussuunnittelua, mikäli siitä on sovittu kunnan ja maakunnan kesken. Tämä mahdollisuus tukisi pelastuslaitoksen vahvaa velvoitetta väestönsuojelun suunnittelun yhteensovittamisesta pelastuslain 65 §:n mukaisesti. Varautuminen häiriö- ja erityistilanteisiin on luonteva ja tarvittava toimenpide ennen poikkeusolojen vaatimaan väestönsuojelun toimeenpanoa, eivätkä ne ole toisistaan erotettavissa järkevästi.

Esityksen mukaisesti pykälän 3 momentin 2 kohdan mukainen pelastuslaitoksen tarjoama tuki kunnan valmiussuunnittelulle on tarkoitus säätää maakuntalain 142§:ssä maakunnan tehtäväksi. Maakuntalain 142 §:n mukaisen alueellisen varautumisen yhteensovittamisen ei voida katsoa olevan saman tasoinen varautumisen tuki kunnille, kuin nykyinen järjestelmä, jossa pelastuslaitos tarjoaa suoraan kunnalle, paikallisesti ja tämän tarpeiden mukaisesti tätä palvelua.

Jälkivalvonnasta ja hyvästä hallinnosta

Lakiesityksessä ei ole otettu huomioon Palotarkastustoiminnan kehittämishankkeen (SM007:00/2015) johtopäätelmiä. Vaikka kyseisestä hankkeesta ei ole luovutettu loppuraporttia, hankkeessa muodostui yhteinen näkemys siitä, että pelastusviranomaisen suorittama valvonta ei ole tehokasta ja laadukasta ilman, että havaittujen puutteiden korjaamista seurataan (jälkivalvonta). Lisäksi hankkeen yhteydessä nousi esiin, että nykyiset valvonnan toimintamallit eivät vastaa hallintolain vaatimuksiin asianosaisten kuulemisen ja velvoittavien päätösten tiedoksiannon suhteen. Näihin epäkohtiin ei kuitenkaan nyt lausunnolla olevassa lakiesityksessä ole otettu lainkaan kantaa. Esitetään, että jälkivalvonta säädetään jo tässä vaiheessa osaksi valvontaa muuttamalla pelastuslain 81 §:n 1 momenttia esimerkiksi seuraavasti:

Jos alueen pelastusviranomaisen valvontatehtävää suorittaessaan havaitsee puutteita tässä laissa säädettyjen velvoitteiden toteuttamisessa, pelastusviranomaisen on valvottava, että puutteet korjataan.

Erillistä toimivaltuutta korjausmääräysten antamiseen ei tarvittaisi, sillä pelastuslain 105 §:n mukaan pelastusviranomaisella on oikeus velvoittaa määräajassa oikaisemaan se, mitä on tehty tai lyöty laimin. 105 §:n 11 kohtaa tulisi kuitenkin tarkistaa tässä yhteydessä kattamaan yleisesti valvonnassa havaitut puutteet, samoin 80 §:n sanamuoto koskien korjausmääräystä tulisi tarkistaa.

Öljyvahinkojen torjuntaan liittyvät valvontatehtävät

Lakiesitysluonnoksen mukaan pelastuslaitos valvoisi 22 b ja 22 c §:ssä tarkoitettujen torjuntasuunnitelmien laatimista, suunnitelmien mukaisen kaluston hankintaa ja sitä, että torjuntakaluston käyttöön on saatavilla tarvittava henkilöstö. Pelastuslaitoksen tehtävänä olisi tarkastaa, että 22 a -22 c §:ssä tarkoitetun toiminnan harjoittajalla on suunnitelman mukainen kalusto ja torjuntavalmius.

Uhkasakkoa ja teettämisuhkaa koskevassa pykälässä (105) esitetään lisättäväksi uusi 15 kohta, jossa säädettäisiin mahdollisuus käyttää uhkasakkoa ja teettämisuhkaa kohdassa lueteltujen säännösten vastaisen toiminnan yhteydessä. Ehdotuksen mukaan aluehallintovirasto voisi määrätä öljyntorjuntavaraston, suuren öljyvaraston, sataman ja laitoksen määräajassa täyttämään lain 22 a -22 c §:ssä säädetyn suunnittelu- ja varautumisvelvollisuutensa

Lakiesityksen mukaan siis pelastuslaitos valvoisi öljyvahinkojen torjuntaan varautumista. Lakiehdotuksen mukaan vain aluehallintovirastolla olisi kuitenkin oikeus velvoittaa määräajassa oikaisemaan se, mitä on tehty tai lyöty laimin (105 §). Lakiesityksen perusteella jää myös epäselväksi, mikä on lain 81 §:n mukaisen korjausmääräyksen ja 105 §:n mukaisen velvoittavan päätöksen välinen suhde ja näiden keinojen asemoituminen hallinto-oikeudelliseen järjestelmään, kun toisen voisi antaa pelastuslaitos ja toisen aluehallintovirasto.

Aluehallintovirastot ollaan myös lakkauttamassa siinä vaiheessa, kun nyt lausunnolla oleva (ei-tilapäinen) pelastuslain muutos astuisi voimaan. Lakiesityksessä ei lainkaan perustella sitä, miksi öljyvahinkojen torjuntaan liittyvä valvontatehtävä olisi maakunnan pelastusviranomaisella ilman, että maakunnan pelastusviranomaisella olisi valvonnan suorittamiseksi tarpeellisia toimivaltuuksia. Öljyvahinkojen torjuntaan liittyvä valmius on myös jossain määrin päällekkäinen vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) mukaisten torjuntavalmiuksien kanssa, ja pelastusviranomaisen on yksi kemikaaliturvallisuuslain mukaisista valvontaviranomaisista. Lisäksi on mahdollista tulkita, että torjuntavalmiuksien ylläpito kuuluu näiden toiminnanharjoittajien velvollisuuksiin myös pelastuslain 14 §:n nojalla, jonka valvonnasta myös toimivaltuuksien puolesta vastaa pelastusviranomaisen.

Palo- ja pelastustoimesta annetun lain (559/1975) mukaan toimivalta uhkasakon käyttämiselle oli lääninhallituksella, ei kunnan palopäälliköllä. Vastaava toimivallan rajoitus oli vielä hallituksen

esityksessä pelastustoimilaiksi, mutta eduskuntakäsittelyn yhteydessä hallintovaliokunta ei pitänyt toimivallan rajoitusta perusteltuna:

Ehdotetun 81 §:n 1 momentin mukaan kunnan pelastusviranomaisen velvoittaviin päätöksiin voitaisiin liittää hallinnollinen uhka vain sillä tavoin, että asiassa tekisi päätöksen lääninhallitus. Valiokunnan arvion mukaan järjestelmän tehokkaan toimivuuden ja oikeusturvan toteuttamiseksi on selkeintä, että velvoittamis päätöksen voidaan tehdä ilman hallinnollista uhkaa tai hallinnollisella uhalla tehostettuina asianomaisessa kunnan tai valtion pelastusviranomaisessa. Tällaisesta päätöksestä valitusmahdollisuus perustuu uhkasakkolakiin (1113/1990), kuten lakiehdotuksen 81 §:n 2 momentissa todetaan.

Valvonnan säätäminen pelastusviranomaisen tehtäväksi ja viranomaistoimivaltuuksien käytön säätäminen toisen viranomaisen vastuulle lisää hallinnon monimutkaisuutta. Vastaavan kaltaista sääntelyä on aiemmin ollut kemikaaliturvallisuuslaissa, mutta kemikaaliturvallisuuslain muutoksen yhteydessä sääntelyä selkeytettiin ja toimivaltuuksien käyttö säädettiin samalle viranomaiselle kuin valvontatehtäväkin (ks. HE 275/2014 vp, pykälän 123 yksityiskohtaiset perustelut ja TaVM 26/2014).

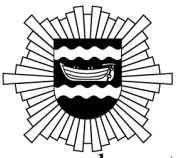
Toimivaltuuksia koskevassa 105 §:ssä 15 kohdan mukainen toimivaltuus tulee säätää maakunnan pelastusviranomaiselle tai valvontavastuu tulee siirtää sille viranomaiselle, jolla on tehtävän edellyttämät toimivaltuudet. Vaihtoehtoisesti 78 §:ssä voidaankin säätää, että aluehallintovirasto (tai valtion lupa-ohjaus ja valvontavirasto) valvoo 22 b ja 22 c §:ssä tarkoitettujen torjuntasuunnitelmien laatimista, suunnitelmien mukaisen kaluston hankintaa ja sitä, että torjuntakaluston käyttöön on saatavilla tarvittava henkilöstö. Aluehallintoviraston tehtävänä (tai valtion lupa-ohjaus ja valvontaviraston tehtävänä) olisi tällöin tarkastaa, että 22 a -22 c §:ssä tarkoitettujen toiminnan harjoittajalla on suunnitelman mukainen kalusto ja torjuntavalmius.

Kuntien rakennusvalvontaviranomaisten toimivallasta koskien väestönsuojien rakentamista

Lausunnolla olevan lakiesityksen 71 §:ää koskevien perusteluiden mukaan Turvallisuuskomitea on vuonna 2013 ja uudelleen vuonna 2017 katsonut, että väestönsuojien rakentamisvelvoitteita ei tulisi purkaa vuoden 2011 pelastuslain tasosta. Tämän johdosta ei ole esitettävissä näkökohtia, jotka puoltaisivat väestönsuojien rakentamisen keventämistä entisestään.

Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että rakennuslupan myöntävä viranomainen voisi sallia yhteisen väestönsuojan rakennettavaksi myöhemminkin, kuin viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen osittaisesta loppukatselmuksesta, jos siihen on perusteltu syy eikä poikkeuksen tekeminen olennaisesti heikennä suojautumismahdollisuuksia. Lakiesityksessä todetaan, että perusteltuna syynä voitaisiin pitää sitä, että rakennushanke ja siihen kuuluva yhteinen väestönsuoja valmistuu suunnitelmien mukaan myöhemmin kuin viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen osittaisesta loppukatselmuksesta. Ensimmäisen rakennuksen rakennuslupaan olisi myös tässä tapauksessa liitettävä myöhemmin rakennettavien rakennusten rakennussuunnitelmat ja suunnitelma yhteisen väestönsuojan sijainnista.

Rakennuslupan myöntävä viranomainen voisi ehdotuksen mukaan kunnan hakemuksesta asianomaista pelastusviranomaista kuultuaan myöntää vapautuksen väestönsuojien rakentamisesta tietyllä alueella, jos siellä arvioidaan olevan ennestään riittävä määrä suojapaikkoja. Mikäli vapautusten myöntäminen kuvatus tilanteissa siirretään rakennuslupan myöntävälle viranomaiselle, on syytä tarkemmin määritellä edellytykset, joiden perusteella voidaan tietyllä alueella katsoa olevan jo ennestään riittävä määrä suojapaikkoja. Tämä edellyttää muun muassa alue-käsitteen ja vapautuksen perusteena hyödynnettävien suojapaikkojen ja uudisrakennusten välimatkan tarkempaa määrittelyä. Esitetty muoto saattaa johtaa paikoin siihen, että tulkinta alueesta ja siellä ennestään olevista väestönsuojapaikkojen määrästä ja niiden riittävydestä

laventuu ajan myötä, joka puolestaan johtaa siihen, että uusia väestönsuojia ei tiettyjen kuntien alueella enää edellytetä rakennettavaksi. Yleiset väestönsuojat pois lukien, ovat jo rakennetut väestönsuojat tarkoitettu rakennusten omistajien ja haltijoiden käyttöön. Mikäli olemassa olevia suojapaikkoja hyödynnetään vapautusperusteena, edellyttää tämä rakennuttajan ja olemassa olevien suojapaikkojen omistajan ja haltijan välistä sopimusta, jolla näihin väestönsuojoihin kohdistetaan rasite. Muutoin on vaarana, että samat suojapaikat varataan useammalle taholle.

Lakiesityksellä ollaan antamassa merkittäviä uusia toimivaltuuksia kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle koskien väestönsuojien rakentamisvelvoitteista poikkeamista. Nykyisen lain mukaan sisäministeriö voi kunnan hakemuksesta myöntää vapautuksen väestönsuojien rakentamisesta tietyllä alueella, jos siellä arvioidaan olevan ennestään riittävä määrä suojapaikkoja tai väestön suojaaminen on turvattu muulla tavoin. Lakiesityksessä ei ole riittävästi perusteltu, miksi nykyisin sisäministeriöllä olevan toimivallan siirtäminen kunnalliselle tasolle on tarpeen. Väestönsuojarakentamista koskevan päätöksenteon siirtäminen vahvasti paikalliselle tasolle lisää joustavuutta, mutta voi johtaa vahvasti eriäviin käytänteisiin valtakunnassa. Siten esitetään, että väestönsuojien alueelliset poikkeukset säilytettäisiin nykyiseen tapaan (379/2011 75.3 §) sisäministeriöllä. Tulisi myös harkita yleisen ohjausroolin säätämistä sisäministeriölle väestönsuojia koskevien vapautusten ja poikkeusten myöntämisessä. Lisäksi tulee varmistaa, että maakunnan pelastuslaitoksella on mahdollisuus valittaa rakennusvalvonnan mahdollisesti yleisestä linjasta poikkeavasta päätöksestä.

Lisäksi 73§:n sanamuotoa tulisi muuttaa siten, että ullakon ja kellarin lisäksi väestönsuojan rakentamisvelvoitetta ei synny, kun olemassa olevaa rakennusta, jonka käyttöönosta on kulunut vähintään 5 vuotta, korotetaan enintään 2 kerrosta. Käytännössä on tullut epäselvyyttä siitä, syntykö väestönsuojan rakentamisvelvoitetta rakennusta korotettaessa vai ei.

Pelastusviranomaisen tiedonsaantioikeuksista

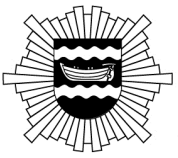
Lakiesityksen lausuntoversiossa esitetään, että tiedonsaantioikeuksia täydennettäisiin väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 14 §:n 1 momentin 2 kohdan ja 15 §:n 1 momentin 2 kohdan osalta.

Vastuuhenkilöiden tietojen saaminen on tärkeää valvontatehtävien hoitamisen kannalta. Kaupparekisterilain (129/1979) 1 a §:n nojalla jokaisella on oikeus saada tietoja kaupparekisteristä. Vastaava säännös on yhdistyslain (503/1989) 47 §:n 2 momentissa. Mainitut lait eivät kuitenkaan pidä sisällään viranomaisen maksutonta tiedonsaantioikeutta.

Lakiesityksessä tulisikin ehdotettujen tiedonsaantioikeuksien lisäksi säätää pelastusviranomaiselle maksuton tiedonsaantioikeus ainakin kaupparekisterilain 3 §:n mukaisista oikeushenkilöistä talletettuihin tietoihin, jotka koskevat oikeushenkilön yhtiöjärjestystä, hallituksen puheenjohtajaa, hallituksen jäseniä, toimitusjohtajaa, hallituneuvostoa tai muun edustajan henkilötietoja. Vastaavasti tietoja tulisi saada maksutta yhdistyslain 8 §:n, 35 §:n ja 36 §:n mukaisista tiedoista, joista pidetään rekisteriä yhdistysrekisteriasetuksen (506/1989) 1 §:n nojalla.

Rekistereitä koskevasta sääntelystä

Voimassa olevan pelastuslain 93 §:n mukaan valvontarekisteriin saa tallentaa pelastuslain 15, 16, 19, 21, 42, 61, 62 ja 90 §:n mukaisia valvontaa varten saatuja tietoja. Lisäksi rekisteriin saa tallentaa 89 §:ssä tarkoitettuja tietoja lukuun ottamatta mainitun pykälän 3 momentin 1 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitettuja tietoja sekä tietoa mainitun pykälän 2 momentin 2 kohdan e alakohdassa tarkoitettua ammatista. Valvontarekisteriin saa myös tallentaa 80 §:n 4 momentissa tarkoitettua palotarkastuksessa pidettävään pöytäkirjaan merkityt tiedot sekä 84 §:n mukaisessa valmiuden tarkastamisessa saadut tiedot varautumisjärjestelyistä. Valvontarekisteriin saa tallentaa 48 §:ssä tarkoitettuja ulkoisia pelastussuunnitelmia.

Valvontarekisteriin saa siis tallentaa pelastussuunnitelmia, yleisötilaisuuden pelastussuunnitelmia, ulkoisia pelastussuunnitelmia, poistumisturvallisuusselvityksiä, poistumisturvallisuuden toteuttamismääräyksiä, yhteistyöhön liittyviä asiakirjoja ja tietoja, savuhormien vikailmoituksia koskevia tietoja ja nuohousluetteloita. Lisäksi saa tallentaa eräistä muista rekistereistä saatavia tietoja. Vesikulkuneuvorekisterin ja alusrekisterin merkintöjä ei kuitenkaan saa tallentaa, kuten ei myöskään henkilön ammattia.

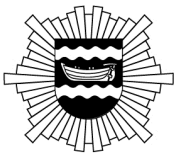
Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelystä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (tietosuoja-asetus) 6 artiklan ensimmäisen alakohdan (e) mukaan käsittely on lainmukaista, jos käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Saman artiklan alakohdan 3 mukaan mikäli käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi tai käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi, käsittelyn perustasta on säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä. Mikäli käsittelyn perustasta ei ole säädetty unionin tai jäsenvaltion oikeudessa, lähtökohtaisesti tarvitaan siis rekisteröitävän suostumus (6 artikla, alakohta 1, a).

Tietosuoja-asetuksen mukaan merkittävä osa pelastusviranomaisen rekistereissä olevasta aineistosta vaikuttaisi olevan siirtymässä sellaiseksi, jonka tallettaminen edellyttää rekisteröitävän suostumusta. Tähän lausuntoon ei ollut mahdollista laatia selvitystä siitä, kuinka hyvin pelastuslain rekistereitä koskeva sääntely vastaa todellisen rekisterinpidon tarpeisiin. Selvää on kuitenkin, että pelastuslaissa ei tyhjentävästi luetella niitä tietoja, joita pelastustoimen tehtävien hoitamiseksi on tarpeen tallettaa. Aiemmin henkilötietoja on kuitenkin voitu tallettaa henkilötietolain puitteissa, ja rekistereihin onkin talletettu esimerkiksi paloilmoittimien hoitajien yhteystietoja ym. Esitetäänkin, että pelastustoimen rekistereihin saisi vähintäänkin tallettaa julkisuuslain 5 §:n mukaisia viranomaisten asiakirjoja ja niiden ns. metatietoja tai kuvailutietoja, kuten tietoja asiakirjan toimittajasta tai olennaisista yhteyshenkilöistä ja näiden yhteystiedoista. Esimerkiksi viranomaiselle toimitettu sähköposti, jossa kerrotaan paloilmoittimen hoitajan vaihtumisesta olisi viranomaisen asiakirja, jonka saisi tällöin tallettaa rekisteriin tarvittavine kuvailutietoineen.

Erheellisistä hälytyksistä perittävät maksut ja hissitehtävät

Lausunnolla olevan luonnoksen mukaan pelastuslaitoksen oikeudesta periä maksuja erheellisistä paloilmoituksista säädettäisiin nykyiseen tapaan, mutta säännöstä selvennettäisiin niin, että myös muut kuin laitteen vikaantumisen johtuneet syyt ovat erheellisiä paloilmoituksia. Sanamuodon muutos selventäisi samalla sitä, että erheellisten paloilmoitusten ehkäiseminen voi edellyttää myös muita toimenpiteitä kuin paloilmoittimen teknistä korjaamista.

Tässä yhteydessä tulisi huomioda, että palovaroitinjärjestelmiä ja niiden kautta tehtyjen, tarkistamattomien hälytysten aiheuttamat hälytykset tulisi käsitellä samalla tavoin kuin hätäkeskuksiin kytkettyjen laitteistojen erheelliset hälytykset. Yleinen käytäntö on, että palovaroitinjärjestelmä hälyttää vartiointiliikkeen tai vastaavan tahon valvomoon, josta hälytys välitetään hätäkeskukseen enempää asiaa selvittämättä. Näistä erheellisistä paloilmoituksista, joiden ensisijaisena vastaanottajana on muu kuin hätäkeskus, tulisi voida periä maksu vastaavalla tavalla kuin suoraan hätäkeskukseen kytketystä paloilmoitimesta. Esitetäänkin, että pelastuslain 96 §:n 1 momentin 2 kohtaa muutetaan siten, että maksu voidaan periä tehtävästä, jonka on aiheuttanut hätäkeskukseen tai siihen rinnastettavaan keskukseen liitetyn paloilmoittimen tai siihen rinnastettavan järjestelmän toistuva erheellinen toiminta. Hätäkeskukseen rinnastettava keskus olisi sellainen, jossa hälytyskeskustoiminnan toiminnanharjoittaja toimeksiantosopimukseen perustuen ottaa vastaan ja tarvittaessa välittää teknisten järjestelmien antamia ilmoituksia.

Pelastuslaitoksilla on vuodessa noin 700 ihmisen pelastaminen hissistä -tehtävää, kun hissi syystä tai toisesta on jumittunut siten, että ihmiset eivät voi poistua hissikorista. Hyvin harvoin ihmisillä on tilanteessa välitön hengen tai terveyden uhka.

Hissiturvallisuuslain (1134/2016) mukaan hissien haltijan on huolehdittava siitä, että matkustajien pelastaminen kerrosten väliin jääneestä korista tapahtuu turvallisesti ja riittävän nopeasti. Tämän vastuun hissien haltijat ovat lähes poikkeuksetta siirtäneet sopimuksella korvausta vastaan hissihuoltoyhtiölle. Tehtävä välitetään kuitenkin hyvin usein pelastuslaitoksen yksikölle, kun hissihuoltoyhtiön valmius- ja päivystysjärjestelyt ovat niin heikot, että odotusaika hissikoriin jumittuneille uhkaa muodostua kohtuuttoman pitkäksi.

Kun ihmisillä ei ole välitöntä hengen tai terveyden uhkaa, ei tehtävä kuulu pelastustoimelle, jonka yksikkö kuitenkin hälytetään tarkoituksenmukaisuussyistä. Keski-Uudenmaan pelastuslaitos esittää, että viimeistään pelastuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä ihmisten pelastamisesta hissistä ilman välitöntä hengen tai terveyden vaaraa voitaisiin periä maksu siltä, jolle ihmisten vapauttaminen muutoin kuuluu.

Maakuntien pelastuslaitokset ja ulkomaille annettava apu

Esitetään lisäksi muutettavaksi 27 §:ää siten, että pelastuslaitos osallistuisi lain 38 §:ssä tarkoitettuun pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon. Maakunnallisessa pelastustoimen järjestelmässä kansainvälisen valmiuden ylläpidon toteuttaminen on todennäköisesti järjestettävissä tehokkaammin kuin kunnallisessa järjestelmässä, mutta valmiuden ylläpito edellyttää nykyjärjestelmää vastaavalla tavalla erillisrahoituksen sekä toiminnan periaatteista sopimisen maakunnan ja sisäministeriön välillä.

Muita havaittuja korjaustarpeita

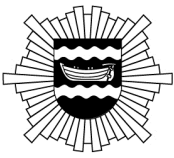
Esityksessä olevat pelastuslain voimaantulosäännökset ovat erittäin hankalasti löydettävissä ja niissä on selkeitä virheitä. Havaintojen perusteella Keski-Uudenmaan pelastuslaitos esittää, että lakiesityksessä pelastuslain väliaikaisesta muuttamisesta luovutaan, koska osa muutoksista on merkitty varsinaiseen pelastuslain muutosesitykseen ja ne astuvat voimaan jo 1.1.2019 (esimerkiksi 22a §). Väliaikaisen pelastuslain muutosehdotukset voitaisiin Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen mielestä siirtää pienillä muutoksilla pelastuslain kokonaisuudistukseen. Mikäli väliaikainen lakiesitys annetaan, ehdotetaan siinä olevat seuraavat virheellisydet korjattavaksi:

22 b §:ssä mainitaan *maakunnan* pelastusviranomainen (maakunnan viranomaista ei ole vuonna 2019).

47 § Pykälässä mainitaan *maakunnan* onnettomuusuhkia. Esimerkiksi Uudenmaan maakunnassa toimii vuonna 2019 vielä neljä pelastuslaitosta.

Varsinaisessa pelastuslain muutosesityksessä ehdotetaan korjattavaksi seuraavat pykälät:

- 22 b § pelastuslain muutosesityksessä mainitaan sana aluehallintoviranomainen, jota ei enää ole vuonna 2020)
- 26 § maakunnan tilaaja ja monijäseninen toimielin eivät ole pelastusviranomaisia. Onko näin tarkoitus?
- 38 §:n 3 mom. 2 kohta aiheuttaa pelastustoimelle uusia kustannuksia kansainväliseen tehtäviin osallistumisesta ja varautumisesta. Uudet velvoitteet pitää huomioida myös pelastustoimen rahoituksessa.
- 56 § ja 57 § täsmennetään sopimuspalokunnan koulutusvaatimuksia, pykäliin ehdotetaan lisättäväksi, että vanhan pelastuslain mukaiset kurssit tuovat edelleen kelpoisuuden ko. tehtäviin

- 104 § nuohouksesta ja maksuista valitetaan kuntalain mukaisesti. Pitäisi olla maakuntalain mukaisesti.
- 105 § jätetty aluehallintovirasto -sana esitykseen
- 111 a § jätetty aluehallintovirasto -sana esitykseen jälkitorjunnan osalta. Jälkitorjunnassa pitäisi olla mahdollisuus sopia jälkitorjunnan hoitamisesta, ehdotetaan seuraava muutos ”*Kunta vastaa öljyvahinkojen jälkitorjunnasta alueellaan, ellei muuta ole sovittu.*”
- lain voimaantulossa pykälässä mainitaan 36 § 2momentin 15 kohta, pykälän pitäisi olla 46§.

Sisäasianministeriön muuttaminen sisäministeriöksi

Pelastuslain muutosesityksessä on esitetty useassa kohtaan sana sisäasianministeriö korvattavaksi sanalla sisäministeriö. Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen mielestä nämä muutokset voisivat astua voimaan jo 1.1.2019.

Hälytysajoneuvojen pysäköintiä koskevista poikkeussäännöksistä

Pelastusajoneuvoilla tai ambulansseilla ei ole oikeutta poiketa tieliikennelain pysäköinti- tai pysähtymiskielloista, vaikka tehtävä tai valmiuden ylläpito edellyttäisivät poikkeamista. Poikkeamisoikeus on poliisilla, tullilla, rajavartiolaitoksella ja tienpidon ajoneuvoilla, mutta ei pelastusajoneuvoilla eikä ambulansseilla. Keski-Uudenmaan pelastuslaitos esittää, että sisäministeriö osaltaan toimii tieliikennelain kokonaisuudistuksen (LVM053:00/2013) yhteydessä siten, että nykyisin esitutkintaviranomaisille annettu mahdollisuus poiketa mm. pysäköintiä koskevista määräyksistä annettaisiin myös pelastuslaitoksen hälytysajoneuvoille (asia näyttäisi olevan huomioitu luonnoksessa hallituksen esitykseksi eduskunnalle tieliikennelaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi, 186 §).

Uudenmaan alueen pelastuskoulutus

Koska myös pelastusopistoa koskeva lainsäädäntö muuttuu, niin Keski-Uudenmaan pelastuslaitos esittää, että tulevassa pelastusopistoa koskevassa lainsäädännössä huomioidaan Uudenmaan maakunnan suuren väestömäärän ja pääkaupunkiseudun erityisolot. Lainsäädännössä on välttämätöntä turvata Uudenmaan alueen erityispiirteet huomioiva alueellinen pelastajien ja alipäällystön koulutuksen jatkuminen nykyisenkaltaisena. Lainsäädännössä on huomioitava koko Uudenmaan alueen koulutustarve sekä ensihoidon vaatima terveydenhuollon koulutus, jotta pelastuslaitokset voivat tulevaisuudessakin toimia alueella ensihoidon ja ensivasteen tehtävissä.

Vantaalla 15.12.2017

Jyrki Landstedt
Pelastusjohtaja
Keski-Uudenmaan pelastuslaitos